

Vergaderjaar 1989–1990

21 272 (R 1378)

Goedkeuring van het op 14 maart 1978 te 's-Gravenhage tot stand gekomen Verdrag inzake het recht dat van toepassing is op het huwelijksgoederenregime

21 273

Regeling van het conflictenrecht inzake het huwelijksvermogensregime en de vermogensrechtelijke betrekkingen van de echtgenoten ten opzichte van derden, mede in verband met de bekrachtiging van het op 14 maart 1978 te 's-Gravenhage tot stand gekomen Verdrag inzake het recht dat van toepassing is op het huwelijksvermogensregime (Trb. 1988, 130) (Wet conflictenrecht huwelijksvermogensregime)

Nr. 5

VOORLOPIG VERSLAG

Vastgesteld 24 januari 1990

De vaste Commissie voor Justitie¹, belast met het voorbereidend onderzoek van deze voorstellen van wet, heeft de eer van haar voorlopige bevindingen als volgt verslag uit te brengen.

De leden van de C.D.A.-fractie reageerden instemmend op het voorstel tot goedkeuring van het Haagse Verdrag van 14 maart 1978 inzake het recht dat van toepassing is op het huwelijksvermogensregime, en de tegelijkertijd voorgestelde wet conflictenrecht huwelijksvermogensregime. Het internationale huwelijksvermogensrecht is buitengewoon complex en codificatie op dit terrein is niet alleen een handreiking aan de praktijk, maar zal ook de rechtszekerheid vergroten. De leden van de C.D.A.-fractie hadden naar aanleiding van de voorgestelde regeling nog wel twee vragen.

In de eerste plaats vroegen deze leden zich af waarom noch in de toelichting op wetsvoorstel 21 272, noch in de toelichting van 21 273 melding wordt gemaakt van de noodzaak van voorlichting aan aanstaande echtparen omtrent het bestaan en de gevolgen van het verdrag, temeer daar nu de Staatscommissie en de Koninklijke Notariële Broederschap (KNB) deze noodzaak in hun rapport meerdere malen hebben benadrukt. Immers, wanneer echtgenoten geen rechtskeuze hebben gedaan en geen huwelijksvoorwaarden hebben gemaakt, is het huwelijksvermogensregime aan verandering onderworpen wanneer één van de in artikel 7 tweede lid verdrag genoemde situaties zich voordoet. Daarbij komt dat een wijziging op grond van deze bepaling ingevolge

¹ Samenstelling:

Leden: Haas-Berger (PvdA), Stoffelen (PvdA), Gualthérie van Weezel (CDA), V. A. M. van der Burg (CDA), Schutte (GPV), Krajenbrink (CDA), Van Es (Groen Links), Korthals (VVD), Wiebenga (VVD), Laning-Boersema (CDA), Vermeend (PvdA), Kohnstamm (D66), Wolffensperger (D66), ondervoorzitter, Swildens-Rozendaal (PvdA), voorzitter, Van Traa (PvdA), Soutendijk-Van Appeldoorn (CDA), Van de Camp (CDA), Biesheuvel (CDA), Korthals Altes (VVD), Koffeman (CDA), Kalsbeek-Jasperse (PvdA), M. Zijlstra (PvdA), M. M. van der Burg (PvdA).

Plv. leden: Stemerding (PvdA), Apostolou (PvdA), Tegelaar-Boonacker (CDA), De Hoop Scheffer (CDA), J. T. van den Berg (SGP), Koetje (CDA), Brouwer (Groen Links), Dijkstal (VVD), Nijpels (VVD), Van der Heijden (CDA), Schoots (PvdA), Scheltema-De Nie (D66), Groenman (D66), Van der Vaart (PvdA), Middel (PvdA), Bijleveld-Schouten (CDA), Doelman-Pel (CDA), Borgman (CDA), Hermans (VVD), Vreugdenhil (CDA), Leerling (RPF), Van Nieuwenhoven (PvdA), Dolman (PvdA).

artikel 8 eerste lid verdrag slechts gevolg heeft voor de toekomst. Dit kan tot aanzienlijke problemen leiden bij beëindiging van de huwelijksvermogensrechtelijke relatie, omdat in dat geval de afwikkeling volgens verschillende wetten dient plaats te vinden, waarbij vaak nog een probleem zal zijn dat niet duidelijk is welke bestanddelen van het vermogen onder de oorspronkelijke wet en welke onder de latere wet vallen. In het rapport van de Staatscommissie van de KNB is daarom geadviseerd zo krachtig mogelijk te bevorderen dat aanstaande echtgenoten op de mogelijkheid van rechtskeuze tijdig en duidelijk opmerkzaam worden gemaakt en omtrent de daaraan verbonden voor- en nadelen worden ingelicht. In het rapport wordt zelfs beklemtoond dat deze voorlichting voor een goede werking van het verdrag onmisbaar is en dat ratificatie alleen kan worden overwogen als daarin zo goed mogelijk is voorzien (zie rapport, onder 3.2.3.2., blz. 16).

In voornoemd rapport worden dan ook enige voorzichtige voorstellen gedaan; bijvoorbeeld uitreiking van een informatiefolder door de ambtenaar van de burgerlijke stand bij de aangifte van het huwelijk, of men zou deze folder kunnen opnemen in het trouwboekje. Dezelfde informatie zou bij het verlenen van het Nederlanderschap moeten worden verschaft en ook de immigratie- en emigratiediensten zouden een informatiefolder moeten uitreiken (zie rapport, onder 3.2.4.

Blz. 43-44). De leden van de C.D.A.-fractie zouden graag van de minister vernemen hoe hij deze voorstellen beoordeelt en waarom over de hier bedoelde informatie niets is terug te vinden in de Memorie van toelichting op de uitvoeringswet. Deze leden waren namelijk van mening dat in de Memorie van Toelichting zou moeten worden aangegeven hoe de Minister deze informatievoorziening ter hand denkt te nemen.

De tweede vraag heeft betrekking op artikel 8 van de uitvoeringswet volgens welk artikel het voor huwelijksvoorwaarden geldende vereiste van artikel 119 boek 1 BW, niet van toepassing is op een rechtskeuze staande huwelijk. Met andere woorden; wanneer echtgenoten staande huwelijk door een rechtskeuze voortaan een ander recht op hun huwelijksvermogensregime van toepassing verklaren, dan hebben zij daarvoor niet de goedkeuring nodig van de rechter. Als één van de argumenten hiervoor wordt genoemd dat uit een oogpunt van derdenbescherming geen behoefte bestaat aan rechterlijke goedkeuring in geval van rechtskeuze tijdens het huwelijk. De Staatscommissie en de KNB gaan er van uit (en de Memorie van Toelichting ondersteunt dit) dat een tussentijdse verandering van het toepasselijke recht derden in principe niet deert. Weliswaar werkt een rechtskeuze staande huwelijk terug tot aan de huwelijksluiting (artikel 6 derde lid verdrag), maar door deze wijziging van het toepasselijke recht worden voordien verkregen rechten van derden niet aangetast, aldus artikel 8 tweede lid Verdrag en het toelichtend rapport van Alfred E. van Overbeck, nummer 139 in fine.

De leden van de C.D.A.-fractie vroegen zich af of de werking van het beginsel dat rechtskeuze staande huwelijk rechten van derden onverlet laat, inderdaad zo ruim werkt als hier wordt voorgesteld. Wanneer bijvoorbeeld echtgenoten hun gewijzigd huwelijksvermogensregime hebben gepubliceerd, houdt voormelde regel dan in dat zij daar tegenover derden geen beroep op kunnen doen? Indien dit het gevolg is van de regel dat tussentijdse rechtskeuze de rechten van derden onverlet laat, kan men zich afvragen of het wel de bedoeling is geweest van het Verdrag om een dergelijke beperking te stellen aan de wijziging van het toepasselijke recht staande huwelijk. De leden van de C.D.A.-fractie vroegen de minister verduidelijking.

De leden van de fractie van de Partij van de Arbeid hadden met belangstelling kennis genomen van de voorliggende wetsvoorstellen. Zij

constateerden dat deze wettelijke regelingen passen binnen het streven naar codificatie van het internationaal privaatrecht.

Met betrekking tot de rechtskeuze die aanstaande echtgenoten kunnen vastleggen zowel voor als tijdens het huwelijk, meldden zij dat, gelet op ervaring in andere gevallen, de mogelijkheid van deze rechtskeuze veelal niet genoegzaam bekend is en dat derhalve vrij weinig gebruik gemaakt wordt van deze keuze. Meer en betere voorlichting achtten de leden van de P.v.d.A.-fractie noodzakelijk.

Op welke wijze denkt de regering aan de keuzemogelijkheid te zijner tijd bekendheid te geven?

De leden van de fractie van de Partij van de Arbeid stelden verder vast dat het afleggen van de verklaring ex artikel 5 van het Haags Verdrag (1978) en het daarmee introduceren van het nationaliteitsbeginsel vanwege de traditie en voortzetting van de in gang zijnde ontwikkelingen in de rechtsleer en rechtspraak, wellicht in de rede ligt. Zij zouden echter graag van de regering vernemen welke de argumenten zijn die hebben geleid tot de keuze voor het nationaliteitsbeginsel, waarbij ook de maatschappelijke ontwikkelingen dienen te worden betrokken.

Tevens zouden zij graag vernemen op welke wijze in andere wettelijke regelingen op het gebied van het internationaal zaken- en fiscaal recht deze problematiek is opgelost.

De leden van de V.V.D.-fractie hadden met belangstelling kennis genomen van de voorliggende wetsvoorstellen. Zij waren verheugd over het nieuwe Verdrag, dat kan worden beschouwd als een beter bij onze tijd passende versie van het Verdrag uit 1905 (en van de eenvormige Benelux-wet). Immers, het thans goed te keuren verdrag doet recht aan het beginsel van gelijkheid van man en vrouw door aan te knopen bij het recht van het land van de gewone verblijfplaats en niet bij het recht van de nationaliteit van de man, zoals gebruikelijk was onder vigeur van het oude verdrag. Het is dan ook wenselijk dat Nederland partij is bij een dergelijk verdrag ook al hebben tot nu toe slechts weinig Staten het Nederlandse voorbeeld gevolgd.

Het gevonden compromis voor een regeling waarin geen rechtskeuze is gedaan door partijen, is in beginsel consistent met het aanknopingspunt van het recht van de (eerste) gewone verblijfplaats, aldus deze leden. Echter, op dit beginsel worden belangrijke uitzonderingen gemaakt. De leden van de V.V.D.-fractie konden begrip opbrengen voor de problemen die om een oplossing vroegen, maar zij waren enigszins teleurgesteld over het bereikte resultaat. Immers, van het beginsel zal in de praktijk weinig overblijven, zoals de regering zelf ook toegeeft.

In dit verband vroegen deze leden of het recht van een Staat van de gemeenschappelijke nationaliteit van de echtelieden ook – met terugwerkende kracht – van toepassing is, wanneer die Staat pas lange tijd (bijvoorbeeld 10 jaar), nadat de echtelieden hun (eerste) gewone verblijfplaats in een andere Staat hadden, een verklaring ingevolge artikel 5, eerste lid, van het verdrag aflegt. Of is het zo dat verdragstaten alleen direct bij de bekrachtiging van het verdrag een verklaring kunnen afleggen en niet op een later tijdstip, zodat op dergelijke gevallen het overgangsrecht van toepassing is?

Het wetsvoorstel waarin het conflictenrecht wordt geregeld is niet strikt noodzakelijk, zo stelt de regering. Dat zij niettemin voor een nationale uitwerking heeft gekozen, valt te billijken, aldus deze leden, ook al worden hierdoor mogelijke interpretatieverschillen in het leven geroepen. Deze keuze in aanmerking genomen, is het wenselijk in de wetstekst uitdrukkelijk te bepalen dat het verdrag voorgegaat ook al is een dergelijke bepaling, gezien artikel 93 van de Grondwet, eigenlijk niet nodig. Deze leden zijn het op dit punt met de regering eens.

Deze leden vroegen een verduidelijking van hetgeen op bladzijde 10 en

11 van de toelichting wordt gesteld (onder aa, tweede alinea) en op bladzijde 12 (onder 2). Is de beperking van de verklaring, waarover de regering spreekt, gelegen in het feit dat de Staat van de gemeenschappelijke nationaliteit weliswaar een verklaring kan hebben afgelegd, maar dat, indien de Staat van de gewone verblijfplaats geen verklaring heeft afgelegd, dit er onder omstandigheden toe kan leiden dat het recht van de Staat van de gewone verblijfplaats tóch van toepassing is?

De voorzitter van de commissie,
Swildens-Rozendaal

De griffier van de commissie,
Coenen